

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA AXBOROT
TEXNOLOGIYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING
PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK ASOSLARI**

Shamshaddinova Roza Saken qizi

Annotatsiya: *Boshlang'ich sinflarda axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishning psixologik va pedagogik asoslari ta'lim jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan. Yosh bolalarning psixologik xususiyatlarini chuqur anglash va pedagogik yondashuvlarni to'g'ri qo'llash orqali axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida samarali qo'llanilishi ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, axborot texnologiyalari, multimedia vositalari, dars, bilim, ko'nikmalar, interaktiv dasturlar.*

Boshlang'ich sinf o'quvchilari psixologik jihatdan rivojlanishning muhim bosqichida bo'lib, ular uchun o'rganish jarayoni ko'proq ko'rgazmali va amaliy shaklda bo'lishi lozim. Bu yoshdagi bolalar diqqat doirasi cheklangan, ular uzoq vaqt davomida bir turdagi faoliyat bilan shug'ullanishda qiynaladi, shu sababli darslarni qiziqarli, interaktiv va harakatga boy tarzda tashkil etish zarur. Axborot texnologiyalari aynan shu talablarni qondirishda samarali vosita hisoblanadi. Multimedia materiallari, animatsiyalar, video va interaktiv o'yinlar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, ularni darsga qiziqtiradi va o'rganish jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Bu esa bilimlarni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi. Axborot texnologiyalarining o'quvchilarning psixologik rivojlanishiga ta'siri keng qamrovli bo'lib, ularning kognitiv, emotsional va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Kognitiv rivojlanish nuqtai nazaridan, interaktiv o'yinlar va ta'lim dasturlari o'quvchilarning fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Emotsional jihatdan esa,

o'quvchilarning o'z-o'zini baholash va o'ziga bo'lgan ishonchi oshadi, chunki ular o'z natijalarini darhol ko'ra oladi va muvaffaqiyatlarini his qiladilar. Ijtimoiy rivojlanish nuqtai nazaridan, guruhda ishlash va birgalikda o'yinlar o'ynash bolalarning muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi.[1]

Pedagogik jihatdan, axborot texnologiyalaridan foydalanish ta'lim jarayonini individualizatsiya qilish imkonini beradi. Har bir o'quvchining o'rganish uslubi, qobiliyatlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda turli formatdagi o'quv materiallarini taqdim etish mumkin. Bu esa o'quvchilarning bilim darajasini doimiy nazorat qilish va baholash imkonini yaratadi, o'qituvchilarga darslarni samaraliroq rejalashtirish imkonini beradi. Axborot texnologiyalari yordamida o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, qiyinchiliklari va yutuqlari haqida aniq ma'lumotlar olinadi, bu esa ta'lim jarayonini moslashtirishga yordam beradi. Ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Raqamli vositalar yordamida o'quvchilar o'z fikrlarini ifodalash, yangi g'oyalar yaratish va ularni amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu yoshdagi bolalar uchun ijodiy faoliyat ularning umumiy rivojlanishi va o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, texnologiyalar yordamida taqdim etiladigan interaktiv mashg'ulotlar o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi, bu esa ularni kelajakdagi ta'lim bosqichlariga tayyorlaydi. Axborot texnologiyalaridan foydalanishda o'quvchilarning sog'lig'i va xavfsizligiga alohida e'tibor qaratish zarur. Yosh bolalar uchun ekran qarshisida o'tirish vaqti cheklanishi, ko'zlarning charchashiga yo'l qo'yimaslik va jismoniy faollikni ta'minlash muhimdir. Shuningdek, internet xavfsizligi qoidalarini o'rgatish va bolalarni zararli kontentdan himoya qilish ta'lim jarayonining ajralmas qismidir. Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish orqali bolalarning texnologiyalar bilan sog'lom munosabatini shakllantirish mumkin.[2]

O'qituvchilar uchun axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishning yana bir muhim jihati – bu ularning kasbiy tayyorgarligi va malakasini doimiy oshirib borishdir. Zamonaviy texnologiyalar tez rivojlanib borayotganligi sababli, o'qituvchilar yangi dastur va vositalarni o'zlashtirib, ularni ta'lim jarayonida samarali

qo'llash ko'nikmalarini egallashlari lozim. Bu esa ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarga zamonaviy bilimlarni yetkazishda muhim omil hisoblanadi. Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida qo'llanilishi o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi muloqotni ham yaxshilaydi. Onlayn platformalar, elektron darsliklar va interaktiv vositalar yordamida ta'lim jarayoni yanada ochiq va qulay bo'ladi. Bu o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifodalash, savollar berish va bilimlarini mustahkamlash imkonini beradi. Shu bilan birga, ota-onalar ham bolalarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlari uchun ko'proq imkoniyatlarga ega bo'ladilar. Axborot texnologiyalaridan foydalanishda muhim jihatlardan biri – ta'lim mazmunining sifatli va yoshga mos bo'lishidir. Darsliklar va o'quv materiallari bolalarning qiziqishlari, rivojlanish darajasi va ehtiyojlariga mos kelishi lozim. Shuningdek, texnologiyalar yordamida taqdim etiladigan materiallar interaktiv, oson tushunarli va ko'rgazmali bo'lishi kerak. Bu esa o'quvchilarning bilimlarni samarali o'zlashtirishini ta'minlaydi.[3]

Ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning yana bir pedagogik jihat – bu o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishdir. Raqamli vositalar yordamida o'quvchilar o'zlari uchun qulay va mos bo'lgan sharoitda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularni o'z bilimlarini mustahkamlashga, yangi bilimlarni mustaqil o'rganishga va o'quv jarayonida faollik ko'rsatishga undaydi. Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ta'lim jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qiladi. Bu o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning bilimlarni yaxshiroq o'zlashtirishiga yordam beradi va ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Shuningdek, texnologiyalar yordamida ta'lim jarayoni individual yondashuvga asoslanadi, bu esa har bir o'quvchining o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish imkonini beradi.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ta'lim jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarning psixologik va pedagogik rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatish, ta'limni yanada interaktiv va individual yondashuvga asoslash imkonini beradi. Bu yoshdagi bolalarning diqqat

doirasi, qiziqishlari va o'rganish uslublarini hisobga olgan holda texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Shu bilan birga, sog'liq va xavfsizlik jihatlariga e'tibor qaratish, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan oqilona foydalanish o'quvchilarning bilim olish jarayonini yaxshilash, ularning ijodiy va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Olimov Q.T. "Maxsus fanlar bo'yicha elektron darsliklarni yaratishning uslubiy asoslari" – Toshkent, 2023.
2. Karimov A.B. "Boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalarining pedagogik asoslari" – Toshkent, 2022.
3. Islomova N.M. "Boshlang'ich sinflarda interaktiv ta'lim vositalaridan foydalanishning psixologik jihatlarini" – Samarqand, 2021.
4. Tursunov S.R. "Axborot texnologiyalari va boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv rivojlanishi" – Buxoro, 2024.
5. Rahmatova D.E. "Boshlang'ich sinflarda ta'lim jarayonida multimedia vositalarining o'rni" – Toshkent, 2020.
6. Qodirov M.J. "Boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish metodikasi" – Namangan, 2023.
7. Usmonova L.F. "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixologik xususiyatlari va axborot texnologiyalari" – Farg'ona, 2022.